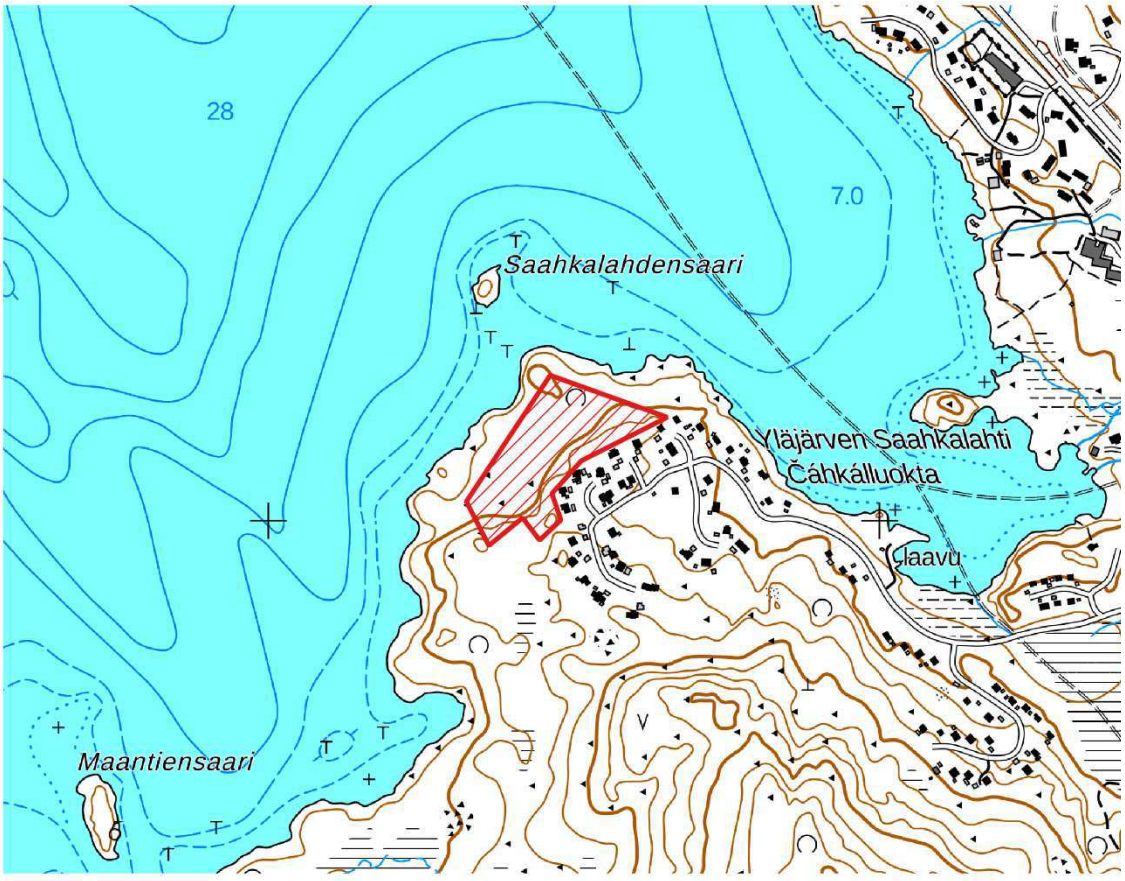
KAAVASELOSTUS

LUONNOS
16.11.2026

Enontekiön kunta

KILPISJÄRVEN OSAYLEISKAAVAN MUUTOS
Salmivaaran RA-2 alue

Suunnittelualueen rajaus Maanmittauslaitoksen maastokartalla

Käsittelyvaiheet

Kaavan vireille tulo, OAS nähtäville	26.8.2026
Valmisteluvaiheen kuuleminen, luonnos nähtävillä	
Kaavaehdotus nähtävillä	
Esitys kaavan hyväksymisestä, kunnanhallitus	
Hyväksyminen, kunnanvaltuusto	

Kaavakartat

Osayleiskaavakartta, luonnos 1:5000	11.11.2026

Liitteet

Vastine valmisteluvaiheessa saatuihin lausuntoihin	x.x.202x
Vastineet ehdotusvaiheessa saatuihin lausuntoihin	x.x.202x

Sisältö

1 PERUS- JA TUNNISTETIEDOT 1
1.1 Kaava-alueen sijainti 1
1.2 Kaavan tarkoitus 1
2 TIIVISTELMÄ 1
2.1 Kaavaprosessin vaiheet 1
2.2 Yleiskaava 1
3 LÄHTÖKOHDAT 2
3.1 Yleiskaavan sisältövaatimukset 2
3.2 Suunnittelutilanne 2
3.2.1 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet 2
3.2.2 Maakuntakaava 3
3.2.3 Yleiskaava 5
3.2.4 Ranta-asemakaavat 6
3.2.5 Pohjakartta ja kiinteistöt 7
4 PERUSSELVITYKSET 7
4.1 Yleistä 7
5 SUUNNITTELUN VAIHEET 8
5.1 Suunnittelun tarve 8
5.2 Osallistuminen ja vuorovaikutus 8
5.3 Valmisteluvaiheen kuuleminen 9
5.4 Ehdotusvaiheen kuuleminen 9
6 VAIHTOEHDOT JA NIIDEN VERTAILU 9
6.1 Kaavaratkaisun vaihtoehdot 9
7 YLEISKAAVA JA SEN PERUSTELUT 9
7.1 Kaava-alueen rajaus 9
7.2 Yleiskaavan kuvaus 9
7.3 Suhde yleiskaavan sisältövaatimuksiin 9
7.4 Suhde maakuntakaavaan 10
8 YLEISKAAVAN VAIKUTUKSET 10
8.1 Kaavan vaikutukset 10
9 YLEISKAAVAN TOTEUTTAMINEN JA SEURANTA 11

1 PERUS- JA TUNNISTETIEDOT

Kaavan nimi: Kilpisjärven osayleiskaavan muutos, Salmivaaran RA-2 alue

1.1 Kaava-alueen sijainti

Kaavamuutosalue sijoittuu Kilpisjärven kyläkeskuksen länsipuolelle Salmivaaran pohjoisosaan ja on kooltaan noin 3,8 hehtaaria. Kaava-alueen kaakkoispuolella on rakennettu loma-asuntoalue, etelässä on kaavoitettu rakentamaton loma-asuntoalue, lännessä ja pohjoisessa Kilpisjärven vesistö.

1.2 Kaavan tarkoitus

Osayleiskaavan muutoksen tavoitteena on alueen käyttötarkoituksen muuttaminen loma-asuntoalueesta (RA-2) virkistysalueeksi (VL) sekä alueelle menevän ohjeellisen tieyhteyden poistaminen.

Suunnittelualue on valtion omistuksessa. Metsähallitus aluetta hallinnoivana viranomaisena on jättänyt kaavamuutoshakemuksen ja sitoutunut edistämään hanketta omalla kustannuksellaan.

2 TIIVISTELMÄ

2.1 Kaavaprosessin vaiheet

Kunnanhallitus päätti hankkeen käynnistämisestä ja osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta (OAS) 18.8.2026 § 143

Kaava kuulutettiin vireille ja OAS asetettiin kaavaprosessin ajaksi nähtäville 26.8.2026

Kunnanhallitus käsitteli kaavaluonnoksen x.x.202x § xxx

Kaavaluonnos asetettiin nähtäville x.x.202x – x.x.202x väliseksi ajaksi

Kunnanhallitus käsitteli luonnosvaiheen vastineet ja kaavaehdotuksen x.x.202x § xxx

Kaavaehdotus asetettiin nähtäville x.x.202x – x.x.202x väliseksi ajaksi

Kunnanhallitus esitti valtuustolle kaavan hyväksymistä x.x.202x § xxx

Kunnanvaltuusto hyväksyi asemakaavan x.x.202x § xxx

2.2 Yleiskaava

Osayleiskaavan muutoksella muodostuu virkistysaluetta (VL).

3 LÄHTÖKOHDAT

3.1 Yleiskaavan sisältövaatimukset

Yleiskaavan uudistustyössä huomioidaan yleiskaavan sisältövaatimukset (AKL 39 §).

Yleiskaavan sisältövaatimusten mukaan yleiskaavaa laadittaessa on maakuntakaava otettava huomioon siten kuin siitä alueidenkäyttölaissa säädetään.

Yleiskaavaa laadittaessa on otettava huomioon:

1) yhdyskuntarakenteen toimivuus, taloudellisuus ja ekologinen kestävyys;

2) olemassa olevan yhdyskuntarakenteen hyväksikäyttö;

3) asumisen tarpeet ja palveluiden saatavuus;

4) mahdollisuudet liikenteen, erityisesti joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen, sekä energia-, vesi- ja jätehuollon tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen ympäristön, luonnonvarojen ja talouden kannalta kestävällä tavalla;

5) mahdollisuudet turvalliseen, terveelliseen ja eri väestöryhmien kannalta tasapainoiseen elinympäristöön;

6) kunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset;

7) ympäristöhaittojen vähentäminen;

8) rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen; sekä

9) virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys.

Edellä 2 momentissa tarkoitetut seikat on selvitettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin laadittavan yleiskaavan ohjaustavoite ja tarkkuus sitä edellyttävät.

Yleiskaava ei saa aiheuttaa maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle kohtuutonta haittaa.

3.2 Suunnittelutilanne

3.2.1 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet eli VAT:t ovat osa alueidenkäyttölain mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää. Valtion ja kuntien viranomaisten on otettava tavoitteet huomioon toiminnassaan ja edistettävä niiden toteuttamista. Viranomaisten tulee myös arvioida toimenpiteidensä vaikutuksia valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden suhteen.

Valtioneuvosto on tehnyt päätöksen uusista valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista 14.12.2017. Päätös korvaa valtioneuvoston vuonna 2000 tekemän ja 2008 tarkistaman päätöksen. Valtioneuvoston päätös on tullut voimaan 1.4.2018.

Keskeiset teemat uusissa valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa ovat toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen, tehokas liikennejärjestelmä, terveellinen ja turvallinen elinympäristö, elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat ja uusiutumiskykyinen energiahuolto.

Tämän yleiskaavatyön kannalta keskeisiä valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita ovat:

Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat

”Edistetään luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä.”

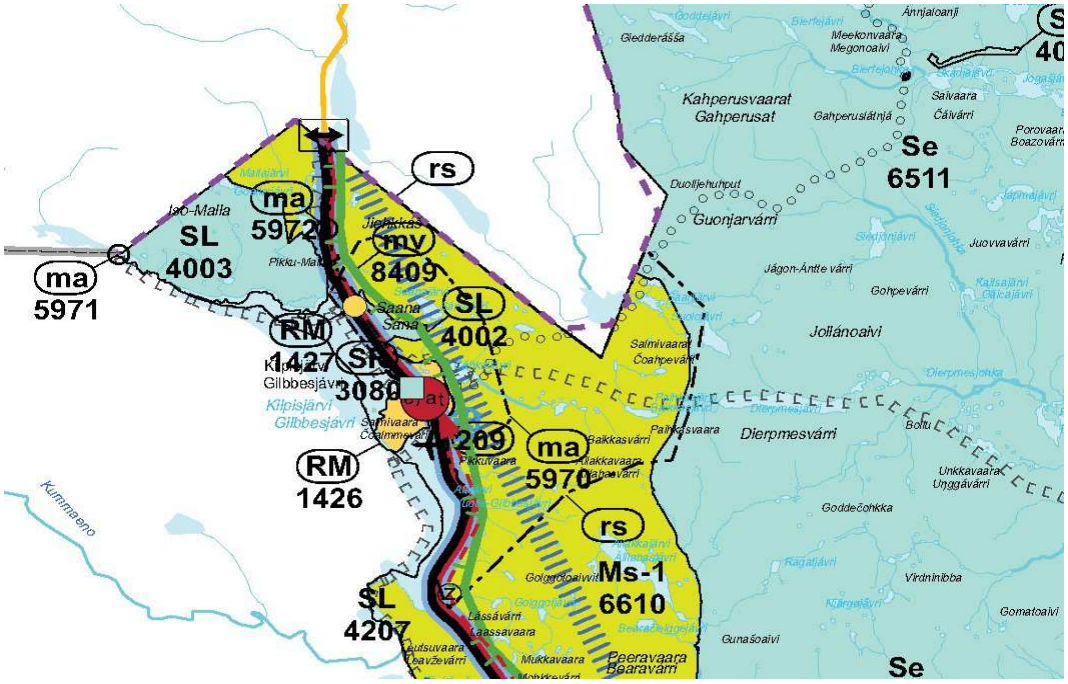
Kaavoitettavalla alueella on luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen arvokkaita alueita. Voimassa olevan yleiskaavan mukaisen loma-asuntoalueen muuttaminen virkistysalueeksi tukee niiden säilymistä.

”Huolehditaan virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden riittävyydestä sekä viheralueverkoston jatkuvuudesta.”

Kaavamuutosalue on osoitettu kokonaan virkistysalueeksi.

3.2.2 Maakuntakaava

Kilpisjärvellä on voimassa 16.5.2012 lainvoiman saanut Tunturi-Lapin maakuntakaava.

Ote Tunturi-Lapin maakuntakaavasta.

Kilpisjärvelle on osoitettu keskustatoimintojen alueen ja keskuskylän kohdemerkintä c/at. Merkinnällä osoitetaan keskuskyliä, joissa pyritään säilyttämään tai joihin suunnitellaan maaseudun peruspalveluita, joita voidaan pitää sopivina rakentamisalueina ja joiden keskeisille alueille voidaan sijoittaa laajan alueen ja rajakaupan palveluja, myös vähittäiskaupan suuryksiköitä. Kaavamääräyksen mukaan alueella tulee säilyttää ja kehittää monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä. Suunnittelualue sijoittuu Salmivaaran matkailupalveluiden alueelle (RM 1426) ja kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeälle alueelle Saanan maisemanähtävyysalue (ma 5970). Kaavamääräyksen mukaan alueen suunnittelussa on turvattava merkittävien kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen. Suunnittelualue kuuluu lisäksi matkailun vetovoima-alueeseen, matkailun ja virkistyksen kehittämisen kohdealueeseen Kilpisjärven matkailuvyöhyke (mv 8409). Aluetta tulee kehittää matkailukeskusten, maaseutumatkailun, palvelujen ja reitistöjen yhteistoiminnallisena kokonaisuutena alueen pääkäyttötarkoitusten kanssa yhteen sopivalla tavalla.

Maakuntakaavassa on annettu myös koko maakuntakaava-aluetta koskevia määräyksiä muun muassa poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytöllisten toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamisesta sekä arvokkaiden maisema-alueiden ja luonnonympäristöjen huomioimisesta.

Suunnittelualuetta koskevat myös seuraavat maakuntakaavan määräykset:

Saamelaisten kotiseutualue.

Merkinnällä osoitetaan saamelaisten kotiseutualue. Alueella tarkoitetaan Enontekiön, Inarin, Utsjoen kuntien alueita sekä Sodankylän kunnassa sijaitsevaa Lapin paliskunnan aluetta. (Laki saamelaiskäräjistä N:o 974/1995 4§)

Viranomaisten on varattava saamelaiskäräjille tilaisuus tulla kuulluksi ja neuvotella kaikista laajakantoisista ja merkittävistä toimenpiteistä, jotka voivat välittömästi ja erityisellä tavalla vaikuttaa saamelaisten asemaan alkuperäiskansana ja jotka koskevat saamelaisten kotiseutualueella yhdyskuntasuunnittelua, valtionmaan, suojelualueiden ja erämaa-alueiden hoitoa, käyttöä, vuokrausta ja luovutusta, kaivoskivennäisten valtausta ja kaivospiirin perustamista tarkoittavia lupahakemuksia taikka muuta vastaavaa saamelaisten kieleen, kulttuuriin tai heidän asemaansa alkuperäiskansana vaikuttava alueiden käyttöön liittyvää asiaa.

Metsähallituksen hallinnassa olevien luonnonvarojen hoito, käyttö ja suojelu on sovitettava yhteen Saamelaiskäräjistä annetussa laissa tarkoitetulla saamelaisten kotiseutualueella siten, että saamelaisten kulttuurin harjoittamisen edellytykset turvataan, sekä poronhoitolaissa tarkoitetulla poronhoitoalueella siten, että poronhoitolaissa säädetyt velvoitteet täytetään.

Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain mukaisissa toimenpiteissä on kiinnitettävä erityistä huomiota saamelaisten mahdollisuuksiin ylläpitää ja kehittää kulttuurimuotoonsa kuuluvia elinkeinoja saamelaisten kotiseutualueella.

Saamelaisten kotiseutualueella metsätalouden tulisi käyttää luontaista uudistamista sille soveltuvilla kohteilla ja välttää maanpinnan voimakasta käsittelyä.

Erityisesti poronhoitoa varten tarkoitetun alueen raja.

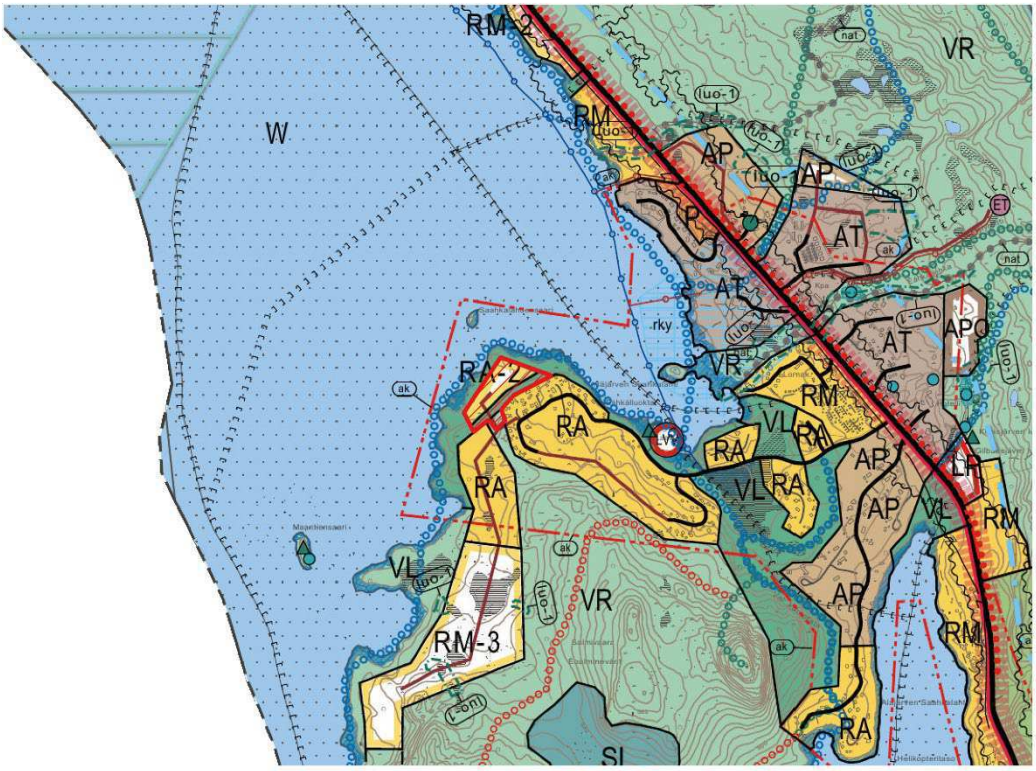
Rajan pohjoispuoleisella alueella olevaa valtion maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle. Valtion maan luovuttaminen tai vuokraaminen saa tapahtua vain sillä ehdolla, että maanomistajalla tai vuokramiehellä ei ole oikeutta saada korvausta porojen aiheuttamasta vahingosta. (Poronhoitolain 2.2 §:n mukaan)

lt Luontaiselinkeinolain mukainen raja.

Merkinnällä osoitetaan luontaiselinkeinolain mukaista rajaa, jonka pohjoispuolella sovelletaan luontaiselinkeinolain tavoitteita.

3.2.3 Yleiskaava

Kilpisjärvellä on voimassa 26.8.2025 hyväksytty Kilpisjärven osayleiskaava.

Ote Kilpisjärven osayleiskaavasta.

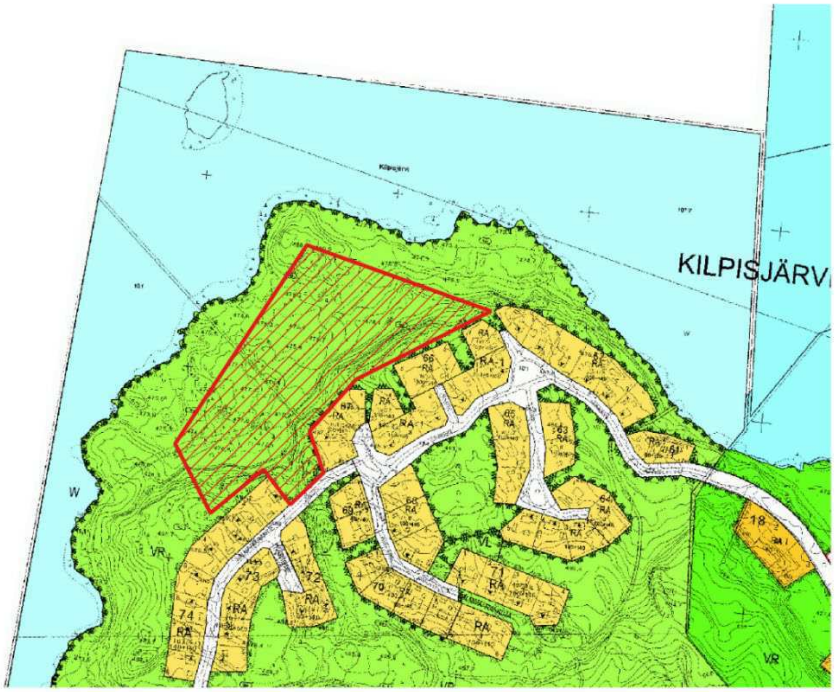
Suunnittelualueeseen kohdistuu kaavamerkintä RA (Loma-asuntoalue). Kaavamerkintään on liitetty indeksi -2, joka velvoittaa alueen tarkemmassa suunnittelussa ja toteutuksessa selvittämään erikseen arkeologisen kulttuuriperinnön ja luonnonympäristön arvot.

Pieneltä osin suunnittelualueeseen kohdistuvat myös merkinnät VL (Virkistysalue) ja VR (Retkeilyalue). RA-2 alueelle kulkua varten on kaavaan merkitty lisäksi tieyhteys (ohjeellinen kokoojakatu).

Yleiskaavan yleisissä määräyksissä todetaan mm. näin: Vähäistä merkittävämpi alueiden rakentaminen tulee ratkaista ensisijaisesti asemakaavoittamalla. Tarkemman suunnittelun ja asemakaavoituksen tulee perustua riittäviin selvityksiin, jotta turvataan alueen luonnon ympäristön ja arkeologisen kulttuuriperinnön arvot ennen rakentamistoimenpiteitä.
Rakennetuilla ja rakennettavilla alueilla tulee ehkäistä hulevesien muodostumista ja niihin kohdistuvaa laatuhaittaa. Hulevedet on pyrittävä käsittelemään ja hyödyntämään syntypaikallaan. Mikäli hulevedet johdetaan pois syntypaikaltaan, on järjestelmän oltava hulevesiä suodattava ja viivyttävä. Toteuttamisessa tulee huolehtia myös rakentamisen aikaisesta hulevesien hallinnasta.

3.2.4 Ranta-asemakaavat

Suunnittelualueella on voimassa 11.7.2003 vahvistettu Salmivaaran ranta-asemakaava sekä 7.5.2009 hyväksytty Salmivaaran ranta-asemakaavan muutos.

Ote ranta-asemakaavayhdistelmästä.

3.2.5 Pohjakartta ja kiinteistöt

Yleiskaavan pohjakarttana käytetään alueelle laadittua asemakaavan pohjakarttaa. Kiinteistöjaotuksen osalta käytetään kaavan laatimisajan kiinteistörekisteriaineistoa.

4 PERUSSELVITYKSET

4.1 Yleistä

Osayleiskaavan laatimiseen liittyen on laadittu erillisselvityksinä luontoselvitys, Natura-arviointi, meluselvitys, sulamisvesiselvitys sekä tulvaselvitys. Yleiskaavan laadinnassa on hyödynnetty muitakin olemassa olevia aluetta koskevia selvityksiä.

Voimassa olevissa ranta-asemakaavoissa suunnittelualueelle on merkitty luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeää aluetta. Alueella on kulutuskestävyydeltään erityisen herkkää kosteikkokasvillisuutta (ML 10 §) tai kivikkometsää.

Tämän kaavatyön yhteydessä ei ole katsottu tarpeelliseksi tehdä uusia selvityksiä, koska kaavan tavoitteena on osoittaa koko suunnittelualue virkistysalueeksi.

Tunturikoivikkoa suunnittelualueella.

Suunnittelualueelta avautuva maisema Saanatunturin suuntaan.

5 SUUNNITTELUN VAIHEET

5.1 Suunnittelun tarve

Kilpisjärven voimassa oleva yleiskaava on saanut kokonaisuudessaan lainvoiman vuonna 2026. Metsähallitus on hakenut Kilpisjärven osayleiskaavan muutosta Salmivaaran RA-2 alueelle heti kaavan saatua lainvoiman.

Hakemus perustuu Metsähallituksen ja Salmivaarantien tiekunnan välillä 20.5.2026 tehtyyn sopimukseen, jossa Metsähallitus on sitoutunut hakemaan ja edistämään omalla kustannuksellaan kaavamuutosta kyseisen RA-2 alueen osoittamiseksi lähivirkistysalueeksi (VL).

Kunnanhallitus päätti hankkeen käynnistämisestä sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta (OAS) 18.8.2023 § 143.

Kaava kuulutettiin vireille ja OAS asetettiin kaavaprosessin ajaksi nähtäville 26.8.2026.

5.2 Osallistuminen ja vuorovaikutus

Osallistuminen ja vuorovaikutus toteutetaan osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaisesti. Osallisilla on mahdollisuus esittää mielipiteitä osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta sekä kaavan valmisteluaineistosta ja muistutuksia kaavaehdotuksesta.

5.3 Valmisteluvaiheen kuuleminen

Kaavaluonnos on ollut nähtävillä AKL 62 §:n sekä MRA 30 §:n mukaisesti x.x.20xx – x.x.20xx välisen ajan.

5.4 Ehdotusvaiheen kuuleminen

Kaavaehdotus on ollut nähtävillä AKL 65 §:n sekä MRA 27 §:n mukaisesti x.x.20xx – x.x.20xx välisen ajan.

6 VAIHTOEHDOT JA NIIDEN VERTAILU

6.1 Kaavaratkaisun vaihtoehdot

Kilpisjärven osayleiskaavan muutoksesta ei tehty vaihtoehtoja.

7 YLEISKAAVA JA SEN PERUSTELUT

7.1 Kaava-alueen rajaus

Kaava-alueen rajaus perustuu Metsähallituksen hakemuksessaan esittämään tavoitteeseen RA-2 alueen muuttamisesta virkistysalueeksi.

7.2 Yleiskaavan kuvaus

Yleiskaavamuutoksella muodostuu virkistysaluetta, jonne ei osoiteta reittejä eikä rakentamista.

7.3 Suhde yleiskaavan sisältövaatimuksiin

Suunnittelussa on otettu huomioon yleiskaavan sisältövaatimukset seuraavasti:

<u>yhdyskuntarakenteen toimivuus, taloudellisuus ja ekologinen kestävyys</u>

- Ekologisen kestävyyden kannalta on hyvä, että suunnittelualue säilyy kokonaisuudessaan luonnontilaisena.

<u>mahdollisuudet turvalliseen, terveelliseen ja eri väestöryhmien kannalta tasapainoiseen elinympäristöön:</u>

- Elinympäristönä alue pysyy turvallisena ja terveellisenä, kun kaava-alue jätetään luonnontilaan.

<u>rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen:</u>

- Maisema ja luonnonarvot säilyvät, kun alueelle ei osoiteta rakentamista.

<u>virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys:</u>

- Kaava-alue muutetaan kokonaisuudessaan virkistysalueeksi.

7.4 Suhde maakuntakaavaan

Suunnittelualue sijoittuu Salmivaaran matkailupalveluiden alueelle (RM 1426) ja kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeälle alueelle Saanan maisemanähtävyysalue (ma 5970). Kaavamääräyksen mukaan alueen suunnittelussa on turvattava merkittävien kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen. Suunnittelualue kuuluu lisäksi matkailun vetovoima-alueeseen, matkailun ja virkistyksen kehittämisen kohdealueeseen Kilpisjärven matkailuvyöhyke (mv 8409).

Yleiskaavassa on huomioitu voimassa olevan maakuntakaavan merkinnät ja määräykset. Maakuntakaavan merkinnöistä yleiskaavalla tuetaan erityisesti maisemallisten arvojen säilymistä Kilpisjärven alueella.

8 YLEISKAAVAN VAIKUTUKSET

Alueidenkäyttölain mukaan kaavaa laadittaessa on selvitettävä suunnitelman toteuttamisen ympäristövaikutukset (AKL 9 § ja MRA 1 §). Vaikutuksen arvioinnin tarkoituksena on selvittää tarpeellisessa määrin kaavan toteuttamisen aiheuttamat vaikutukset ennakolta. Kaavan vaikutuksia selvitettäessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. Kaavan vaikutuksia selvitettäessä otetaan huomioon aikaisemmin tehdyt selvitykset sekä muut selvitysten tarpeellisuuteen vaikuttavat seikat. Selvitysten on annettava riittävät tiedot, jotta voidaan arvioida suunnitelman toteuttamisen merkittävät välittömät ja välilliset vaikutukset:

1) ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön;

2) maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon;

3) kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin;

4) alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen;

5) kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön;

6) elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittymiseen.

8.1 Kaavan vaikutukset

Kysymyksessä on hyvin pienialainen kaavamuutos, josta ei aiheudu muutoksia nykytilanteeseen eli alue säilyy suunnitelman toteuttamisen jälkeenkin luonnontilassa. Näin ollen kaavasta ei aiheudu merkittäviä vaikutuksia.

Vaikutusten voidaan kuitenkin katsoa olevan veden, ilman ja ilmaston sekä luonnon monimuotoisuuden ja maiseman kannalta myönteisiä verrattuna voimassa olevan yleiskaavan RA-2 merkintään.

9 YLEISKAAVAN TOTEUTTAMINEN JA SEURANTA

Oikeusvaikutteinen osayleiskaava ohjaa yleispiirteisesti yksityiskohtaista kaavoitusta ja muuta maankäyttöä AKL 42 §:n mukaisesti. Kaava ohjaa alueidenkäyttölain mukaan viranomaisten ja maanomistajien toimintaa muun muassa seuraavasti:

- Suunniteltaessa maankäyttöä koskevia toimenpiteitä on katsottava, ettei niillä vaikeuteta yleiskaavan toteutumista.
- Rakennuslupaa myönnettäessä on katsottava, ettei alueen käyttäminen yleiskaavassa varattuun tarkoitukseen vaikeudu.
- Yleiskaava ei ole voimassa asemakaava-alueilla, mutta se on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa asemakaavaa.
- Rakennuspaikkana käytettäväksi tarkoitettua aluetta ei saa maanmittaustoimituksessa muodostaa siten, että toimenpiteellä vaikeutetaan alueen käyttämistä yleiskaavassa varattuun tarkoitukseen.

Osayleiskaava on laadittu AKL 42 §:n mukaisesti oikeusvaikutteisena. Oikeusvaikutteisen kaavan aluevaraukset ja määräykset ovat sitovia. Kunnan rakennusjärjestyksen säädökset ovat voimassa siltä osin, kun osayleiskaavassa tai asemakaavassa ei ole määräyksiä asiasta. Osayleiskaavan alueella noudatetaan kyseisen kaavan määräyksiä.

Enontekiöllä 16.11.2026

Enontekiön kunta

Kai Takkunen

Kai Takkunen

maankäyttöinsinööri